

PROLEGOMENE
de
ordin istorico – geostrategic și geopolitic
la unele legi speciale reparatorii

Legea nr. 9 din 8 ianuarie 1998

privind compensațiile cetățenilor Români pentru bunurile trecute în proprietatea statului bulgar în urma aplicării Tratatului dintre România și Bulgaria

și

LEGEA NR. 290 din 27 iunie 2003

privind acordarea de despăgubiri sau compensații cetățenilor români pentru bunurile proprietate a acestora, sechestrate, reținute sau rămase în Basarabia, Bucovina de Nord și Ținutul Herța, ca urmare a stării de război și a aplicării Tratatului de Pace între România și Puterile Aliate și Asociate, semnat la Paris la 10 februarie 1947

Legile nr. 9 din 8 ianuarie 1998 și nr. 290 din 27 iunie 2003 fac parte din așa numitele legi reparatorii.

Legile reparatorii sunt legi speciale în raport cu dreptul comun și reglementează unele situații de ordin special, din perspectiva obiectului reglementat și a termenelor speciale de prescripție.

Amintim câteva aspecte de ordin istoric mai puțin cunoscute și care au legătură cu considerentele care stau la baza reparațiilor materiale și morale reglementate de cele două acte normative.

Deși cu mare întârziere – de peste 50 de ani – legile reparatorii demonstrează că ideea de dreptate nu poate fi înfrântă de trecerea necruțătoare a timpului. Este mai mult decât evident că nu toți cei nedreptățiți de istoria zbuciumată a acestor meleaguri vor fi despăgubiți, dar ideea de dreptate trebuie să triumfe.

România anului 1940 a fost marcată de o criză economică, socială și politică fără precedent în istoria modernă a Regatului România.

Teritoriul statului național unitar a fost fragmentat prin diverse acte internaționale ale forțelor revanșarde, care au pierdut în Primul Război Mondial.

Visul multimilenar al dacoromânității, de unitate națională în perimetrul unde trăiesc și muncesc urmașii lui Burebista și Decebal a fost brutal și barbar curmat.

Crimele politice din anul 1940 amintesc teroarea din România deceniului 3 al Secolului XX când au fost uciși demnitari în funcție ai Statului național unitar.

În Gara Regală Sinaia la 29 Decembrie 1933 este împușcat Primul Ministru al Regatului România, Ion Gheorghe DUCA¹, iar la 21 Septembrie 1939 a fost ucis prin împușcare Primul Ministru al Guvernului Regal – Armand CĂLINESCU² în drumul său către casă.

România după 6 Septembrie 1940 aderă la Axa Berlin – Roma – Tokyo unde va rămâne cantonată până la 23 August 1944.

Regimul Guvernului Mareșalului Ion Antonescu la 23 noiembrie 1940 semnează aderarea la pactul tripartid al axei³.

În perioada 22 Iunie 1941 – 23 August 1944 România alături de statele Axei fasciste a fost în stare de război cu puterile aliate.

Statele Unite ale Americii în octombrie 1940, au dispus blocarea tuturor bunurilor românești aflate pe teritoriul acestui stat, inclusiv a sumelor de bani din băncile americane aparținând cetățenilor români.

¹ Prim Ministru al Guvernului Regal Român (14 Noiembrie 1933 – 29 Decembrie 1933), născut în București la 20 Decembrie 1879, a absolvit Facultatea de Drept a Universității Sorbona de la Paris, membru al Partidului Național Liberal, Ministru al Educației (1914 – 1918), Ministru al Agriculturii (1919 – 1920), Ministru de Externe (1922 – 1926), Ministru de Interne (1927 – 1928), deputat.

² Prim Ministru al Guvernului Regal Român (7 martie 1939 – 21 Septembrie 1939), născut la Pitești în 4 Iunie 1893, membru al Partidului Național Țărănesc, absolvent al Facultății de Drept și Filosofie al Universității din București, doctor în științe politice și economice în Paris, ministru la Sănătate, la Educația Națională, la Apărarea Națională, deputat.

³ Detalii în „Procesul Marii Trădări Naționale – stenograma desbaterilor de la Tribunalul Poporului asupra Guvernului Antonescu”, Editura Eminescu, 1945, București.

Există raporturi personale stabilite între conducătorul statului german și cel al statului român, materializate prin vizite și contacte directe între Adolf HITLER și Ion ANTONESCU.

La data de 5 August 1944 are loc ultima întrevedere dintre Adolf HITLER și Ion ANTONESCU, când mareșalul l-a asigurat pe führer de hotărârea sa de neclintit de a continua războiul alături de Germania.

România chiar dacă era împreună cu Axa, avea legături diplomatice cu țări neutre sau care nu aderaseră la axă ca de exemplu: Vaticanul, Elveția, Spania, Portugalia, Suedia, Turcia, etc.

Către sfârșitul previzibil al războiului, în perioada 1943 – 1944 România a avut negocieri separate de pace cu Puterile Aliate.

Anul 1940 a fost un an de un dramatism fără precedent pentru România și deopotrivă pentru întreaga Europă.

România Mare interbelică a Secolului XX a cunoscut dramele teritoriale, demografice și economice, repetate și de neimaginat cu doar un deceniu înainte.

Suntem într-o Europă a Acordului de la München din 1938⁴, prin care a fost făcute concesii lui Hitler în Cehoslovacia și a Pactul Ribbentrop-Molotov din 1939. Acest protocol secret – încheiat între Germania nazistă și Uniunea Sovietică – la care statul nostru nu a fost parte, ne-a afectat

⁴ De anexare a regiunii sudete din Cehoslovacia.

direct ființa națională, obiectivul puterilor totalitare și al statelor revizioniste era, în fond, desființarea României ca stat independent și suveran. Bogățiile solului și subsolului românesc, alături de industria și agricultura României erau râvnite de statele și puterile militare europene și mondiale care doreau să-și consolideze potențialul de război.

România trăia o tragedie inimaginabilă.

Statele importante angrenate în marea conflagrație mondială făceau promisiuni României. Scopul fiind cel al atragerii potențialului economic, în special al rezervelor de petrol și al celor de hrană și nu în ultimul rând al celui uman.

România Mare era situată sub aspect geostrategic la confluența intereselor marilor puteri militariste revanșarde care după Primul Război Mondial doreau reîmpărțirea lumii deja împărțite, a stabilirii unor noi dimensiuni a sferelor de influență.

România era privită numai din unghiul de interese al unor conducători cărora le eram un „*nod în gât*”. Adolf Hitler și Benito Mussolini, sub privirile satisfăcute ale lui Iosif Visarionovici Stalin și ale Amiralului Miclos Horthy nu au ezitat să fragmenteze Regatul România.

Din păcate pentru Regatul România, nu eram agreeți nici de Winston Churchill⁵, Primul ministru

⁵ Sir Winston Leonard Spencer CHURCHILL – a trăit între 30 Noiembrie 1874 și 24 Ianuarie 1965, prim-ministru al Regatului Unit al Marii Britanii în cel de al Doilea Război Mondial. În 1953 este laureat al Premiului Nobel pentru Literatură.

al Marii Britanii și nici de Președintele S.U.A., Franklin Delano Roosevelt⁶.

România era singură la răscruce de vânturi, la răscrucea intereselor așa ziselor Mari Puteri, într-o Europă care la sfârșitul anului 1940 număra 26 de state, iar în 1945 va număra 31 de state.

România Mare în anul 1940 a pierdut teritorii atât în est cât și în vest, astfel în iunie 1940, ca urmare a tratatului Germano - Sovietic (Ribbentrop – Molotov) după ce a înaintat un ultimatum României, Uniunea Sovietică a anexat Basarabia, Bucovina de Nord și Ținutul Herța. Două treimi din Basarabia au fost combinate cu Transnistria (o mică parte din Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste), pentru a forma Republica Socialistă Sovietică Moldovenească. Bucovina de Nord și sudul Basarabiei au fost oferite Republicii Sovietice Socialiste Ucraineane.

Astfel, străvechi teritorii dacoromânești au format republici artificiale, teritoriile locuite de români au fost deznaționalizate, într-un proces de rusificare și ucrainizare care nu s-a încheiat nici astăzi.

⁶ Franklin Delano ROOSEVELT – a trăit între 30 Ianuarie 1882 și 12 Aprilie 1945, cel de-al treizeci și doilea Președinte al Statelor Unite ale Americii între 1933 - 1945, văr cu cel de al douăzeci și șaselea Președinte al S.U.A. Theodore ROOSEVELT. Membru al Partidului Democrat, guvernator al New York-ului între 1929 - 1933. Decide în Decembrie 1941 intrarea în război împotriva forțelor Axei, ceea ce va contribui la înfrângerea Germaniei hitleriste. Ctitorul politicii internaționale postbelice de cooperare prin crearea Organizației Națiunilor Unite în 26 Iunie 1945.

Prin Diktatul de la Viena, România Mare este nevoită în august 1940 să cedeze Ungariei hortic parte de nord a Transilvaniei în schimbul garanțiilor de securitate germano-italiene.

Prin Tratatul de la Craiova, din 7 Septembrie 1940, au fost cedate Bulgariei fasciste două județe din sudul Dobrogei, anume Durostor și Caliacra (Cadrilaterul).

Scopul acestei ciuntiri a României Mari era unul de „*perspectivă*” al așa ziselor *mari puteri*, ca ulterior conflagrației România să nu poată sta la masa tratativelor pe picior de egalitate cu celelalte state beligerante, astfel ca teritoriul dacoromânesc cu bogățiile sale să intre în diverse sfere de interes postbelic.

La sfârșitul celui de-al doilea război mondial, nordul Transilvaniei a revenit României, dar Bucovina de Nord, Basarabia⁷, Ținutul Herța⁸ și sudul Dobrogei (Cadrilaterul⁹) au rămas pierdute.

Republica Socialistă Sovietică Moldovenească a devenit independentă abia în 1991, sub numele

⁷ Suprafața Basarabiei este de 44.422 km², dintre care 33.843. km² aparțin Republicii Moldova, iar 10.579. km² aparțin Republicii Ucraina.

⁸ Ținutul Herța este aproximativ același cu raionul Herța din Regiunea Cernăuți (Republica Ucraina). Populația acestui teritoriu era în 2001 de 32.000. de locuitori, 93% din populație este formată din români, toate satele raionului fiind exclusiv românești, cu excepția satului Mamornița (nord-vestul ținutului) locuită de ucraineni. Ținutul a aparținut Principatului Moldovei și apoi României Mari până în anul 1940, când a fost ocupat de trupele sovietice, deși potrivit anexei secrete a tratatului de neagresiune sovieto-german de la 1939, Uniunea Sovietică nu pretindea decât ocuparea Basarabiei. Ținutul Herța a fost cedat Ucrainei sovietice, iar din 1991 face parte din statul ucrainean. Prin Tratatul dintre România și Ucraina din 1997, România renunță la acest teritoriu, taratat care se impune a fi dedunțat de România.

⁹ Cadrilaterul (patrulater) format din județele Durostor (3.226. kmp) și Caliacra (4.500. kmp).

de Republica Moldova, dar pe un amplasament care nu cuprinde Basarabia tradițională.

Asasinatele din România anului 1940¹⁰ de la Jilava¹¹, Strejnic¹² și Snagov¹³ au reprezentat în contextul geopolitic european terorismul de stat care nu putea fi oprit. Asemenea actelor de teroare din Germania¹⁴ lui Hitler, în România acelor timpuri au existat acte de teroare și confruntări teroriste de stat între grupări paramilitare și militare pentru preluarea puterii în stat¹⁵.

În cel de al doilea Război Mondial au murit peste 70.000.000. de oameni – militari și civili – ceea ce reprezenta la acel moment aproximativ 3 % din populația globului.

Evenimentele politico-strategice din România de după 23 August 1944 se vor înscrie în condițiile „*Tratatului de pace din 10 Februarie 1947 dintre Puterile Aliate și Asociate și România*” ratificat la 23 August 1947, care consființește *Convenția de Armistițiu*.

¹⁰ Detalii în Iosif FRIEDMANN – NICOLESCU, „*Tragicul sfârșit al lui Nicolae IORGA*”, editura LIBERTAS, Ploiești, 2010.

¹¹ La 27 Noiembrie 1940 au fost uciși foști mari demnitari ai Statului Român.

¹² Nicolae IORGA.

¹³ Virgil MADGEARU.

¹⁴ *Noaptea cuțitelor lungi* sau *Operațiunea Colibri* din 30 Iunie 1934 – 2 Iulie 1934. *Noaptea de cristal* sau *Noaptea sticlei sparte* din 9 – 13 Noiembrie 1938.

¹⁵ Rebeliunea legionară din 21 – 23 Ianuarie 1941, cunoscută și sub numele de *Pogromul de la București*.

În aplicarea Convenției de Armistițiu¹⁶ România va adopta mai multe acte normative, din care amintim:

- Legea nr. 488 din 11 Octombrie 1944 privitor la măsurile privative de libertate împotriva celor vinovați de dazastrul Țării și la măsuri asigurătoare asupra bunurilor acestor persoane.
- Legea nr. 312 din 24 Aprilie 1945 pentru sancționarea criminalilor de război.
- Legea nr. 291 din 18 August 1947 pentru urmărirea și sancționarea celor vinovați de crime de război sau împotriva păcii ori umanității.
- Legea nr. 289 din 18 August 1947 pentru desființarea și interzicerea organizațiilor de tip fascist, profascist, sau terorist, politice, militare sau paramilitare.

Nu putem uita două acte normative cu caracter constituțional de o importanță majoră pentru România de după 23 August 1944, anume, Înaltul Decret Regal nr. 1626 din 31 August 1944,

¹⁶ Convenția de Armistițiu din 12 Septembrie 1944, încheiată de Guvernul Român și Guvernele Uniunii Sovietice, Regatului Unit și Statelor Unite, publicat în Monitorul Oficial nr. 219 din 22 Septembrie 1944 și republicat la 14 Noiembrie 1944 în Monitorul Oficial nr. 264, în limbile română, rusă și engleză.

publicat în Monitorul Oficial nr. 202 din 2 Septembrie 1944 de: “*Repunere în vigoare a Constituțiunii din 1923*” și Decretul nr. 1849 din 10 Octombrie 1944 pentru completarea actului constituțional de la 2 Septembrie 1944.

Desigur, noul cadru legislativ este conceput să repare nedreptățile și inechitățile regimului autoritar, revenindu-se la cadrul constituțional dinaintea dictaturilor instaurate începând cu suprimarea Constituției din 1923.

În 23 Martie 1945 este adoptată Legea nr. 187 pentru înfăptuirea reformei agrare, iar la 1 August 1945 este publicată Legea nr. 607 pentru anularea și revocarea unor acte de dispozițiuni încheiate în împrejurări excepționale¹⁷.

Rănila celui de al doilea război mondial nu s-au închis niciodată. Nu putem explica ce s-a întâmplat, cu toate că au trecut mulți ani și poate nu vom găsi niciodată explicații războiului, terorismului și violenței.

¹⁷ Care practic trebuia să repună în situația anterioară pe cei afectați de legile românizării averilor.
